రుణం

ఇంటి అరుగు మీది కుక్కి మంచం మీద మునగ దీసుకుని పడుకున్నారు శివరామయ్య.

ఎనభై ఏళ్ళ ఆయన శరీరం ముడతలు పడి వేళ్ళాడుతోంది. ఒంటిలోని ఎముకలన్నీ ముందుకి పొడుచుకొచ్చినట్టుగా ఉన్నాయి. ఏదో బాధ్యత మిగిలిపోగా అది తీరేవరకూ తప్పదన్నట్టుగా కొట్టుకుంటుందాయన గుండె.

ఇంతలో దగ్గు తెర వచ్చింది. నరాలు మెలి తిరిగినట్టుగా విలవిల్లాడారు.

"ఇంకా ఈ చెర ఎన్నాళ్ళో!" అనుకున్నారు.

రొద చేసుకుంటూ వచ్చి ఇంటిముందాగిందో జీపు.

కళ్ళు చిట్లించి చూశారు శివరామయ్య.

బ్యాంకు అధికారులూ సిబ్బందీ గుంపుగా వచ్చారు.

"ఎవరూ...."అతి కష్టం మీద లేచి కూర్చుంటూ అడిగారు శివరామయ్య.

"బ్యాంకు వాళ్ళమండీ. బాకీ వసూలు నిమిత్తం పైనుంచి ఉన్నతాధికారులొచ్చారు...."

"అలాగా, ఒరేయ్ ఎవడ్రా అడ...." పీల గొంతుతో అరిచారు.

పాలేరు పరుగునొచ్చాడు.

"కుర్చీలు తెచ్చెయ్యరా"

గబగబా పాతకాలపు కుర్చీలు తెచ్చి వేసి తుడిచి ఎడంగా జరిగాడు.

"కూర్చోండి బాబయ్యా...."

"మా బాకీ సంగతి...." అనేదో చెప్పబోతుంటే వారి మాటలు విన్పించుకోకుండా, "తేభ్యం మొహం వేసుకుని నిలబడ్డావేంరా. మంచి తీర్థం తెచ్చివ్వు" పాలేరు మీద అరిచారు శివరామయ్య.

వయస్సు పైబడినప్పటికీ తనీ ఇంటి యజమానిని సుమా అని చెప్పడానికాయన తాపత్రయపడుతున్నట్టుగా భావించారు బ్యాంకు అధికారులు.

పాలేరు తెచ్చిచ్చిన మంచీ నీళ్ళు త్రాగేక గొంతు సవరించుకున్నాడు బ్యాంకు మేనేజరు "ఎనిమిదేళ్ళ క్రితం మోటారు కోసం మీరు మా బ్యాంకులో రెండు వేలు అప్పుతీసుకున్నారు. అదిప్పుడు తొమ్మిదివేలయ్యింది. ఇంతవరకూ ఒక్కపైసా జమ చెయ్యలేదు. మేం ఎన్నిసార్లు మీ ఇంటిచుట్టూ తిరిగినా మీరు చెల్లించలేదు. అందుకని హైదరాబాదు నుంచి మా ఉన్నతాధికారి వచ్చారు...."

"ఎప్పటి బాకీ ఏనాటి సంగతి! మా చిన్నోడు ఇస్కూల్లో చదివినప్పటి కత!"

"అయినా మీరింతవరకూ అసలుగాని వడ్డీగాని చెల్లించలేదు...."

"ఆ బాకీలన్నీ మాఫీ అయిపోయినాయ్‌గదా...."

"అబ్బే ఇవి అవ్వలేదు. అందుకనేగా మీ చుట్టూ కాళ్ళరిగేలా వసూళ్ళకోసం తిరిగానూ!"

"నువ్వెప్పుడొచ్చావు. ఎప్పుడూ చూసిన మొకంలా లేదు...."

మేనేజరు ఇబ్బంది పడుతోంటే సంగతి అర్థమై ఉన్నతాధికారి ముందుకొచ్చాడు.

"చూడండి శివరామయ్యగారూ. మీరు పెద్దవారు. నలుగురికి హితవు చెప్పాల్సినవారు. అలాటి మీరు మీ అప్పు చెల్లించకపోవడం సబబుగా లేదు. మా వాళ్ళు సరిగ్గా అడిగివుంటే మీరెప్పుడో తీర్చేసేవారనీ, ఎక్కడ్నుంచో మాబోటి వాళ్ళని రప్పించేవారు కాదనీ మాకు తెలుసు. సరే జరిగిందేదో జరిగిపోయింది. ఇప్పుడైనా మీరు పెద్ద మనసు చేసుకొని మీ అప్పుకి శ్రీరామ చుట్టేస్తే బావుంటుంది...."

ఆయన మాటలు శివరామయ్య మీద బాగా పని చేశాయి. కాస్సేపేదో ఆలోచించి అడిగారు "బాకీ ఎంతన్నారూ..."

"తొమ్మిదివేల రెండొందలు....."

"మూడు నాలుగు రోజుల్లో పంపిస్తాన్లెండి. నేను వేలి ముద్దర వేసిన కాయితం మీకాడే వుంది గదా"

"ఉందండి. మీరు బాకీ తీర్చిన మరుక్షణం తిరిగిచ్చేస్తాం. మరి వస్తామండీ. ఇలా ఇంటికొచ్చి అడిగినందుకు ఏమీ అనుకోకండి. మా డ్యూటీ మేం చెయ్యాలి కదా. మీరు మాటకి ప్రాణాలిచ్చే వారని మిమ్మల్ని చూడగానే తెలిసిపోయింది..."

"పంపిస్తాన్నాగా పంపిస్తాన్లెండి....."

వాళ్ళు వెళ్ళడానికుద్యుక్తులవుతోంటే, "కూర్చోండి కూర్చోండి ఇంటికొచ్చి గొంతు తడుపుకోకుండా ఎలా వెళ్తారూ" అని చెప్పి "దాహానికి తెచ్చివ్వరా" అన్నారు పాలేర్తో.

అప్పటికే ఆడవాళ్ళ వేడి వేడి పాలూ చల్లని మజ్జిగా సిద్ధం చేసి వుంచారేమో వెంటనే అందించారు. ఎవరికేది కావలిస్తే అది ఇచ్చాడు.

అనంతరం శలవు తీసుకునెళ్ళి పోయారంతా.

ఆలోచనలో పడ్డారు శివరామయ్య.

"శివరామయ్య మావ బాకీ వున్నాట్ట. అడగడానికొచ్చారు బ్యాంకోళ్ళు కాటకెళ్లే వాళ్ళనీ వదిలేట్టు లేరు" పొరుగింటావిడ ఇరుగింటావిడతో అన్నమాటలు ఆయన చెవిలో పడ్డాయి.

గుండెని ముల్లుతో గుచ్చినట్టు విలవిల్లాడారాయన. ఇంట్లోని ఆడవాళ్ళొచ్చి పలకరించినా ఉలుకూ పలుకూ లేకుండా పరధ్యానంగా వుండిపోయారు.

మరో గంట కొచ్చాడు పెద్ద కొడుకు.

ఆడవాళ్ళు సంగతి చెప్పగా, "బ్యాంకు వాళ్లు వచ్చారంటకదా" అనడిగాడు తండ్రిని.

"అవున్రా. ఎప్పుడో తీసుకున్న బాకీ చెల్లు వేయలేకపోయాను. పాపం పెరిగినట్టు పెరిగిపోయిందది. బ్యాంకోళ్ళు చెప్పేదాకా అసలా వూసే గుర్తు లేదు...."

"ఇన్నాళ్ళూ ఏం చేస్తున్నారంట? అయినా పాత బాకీల్ని దేవీలాల్ ఎప్పుడో రద్దు చేసేశాడు కదా"

"నేనూ ఆ భ్రమలోనే వున్నాన్రా. ఇది రద్దవ్వలేదంట. కట్టాల్సిందే అన్నారు"

"ఇన్నేళ్ళూ నిద్రపోయి ఇప్పుడొచ్చి కట్టమంటే కట్టేస్తావేంటి. తిరిగి తిరిగి వాళ్ళే వెళ్తార్లే. కోర్టుకెక్కితే సంగతేవిటో కోర్టులోనే తేల్చుకుందాం"

"అయేం మాటర్రా పెద్దోడా. ఈ వయస్సులో నన్ను కోర్టు కీడుస్తానంటావేంటి. అప్పు చేసినప్పుడు తీర్చొద్దూ?" కలవరపడ్తూ అన్నారు.

"వీళ్ళ ప్రతాపం మనలాటి వాళ్ళ మీదే కాని కోట్లకి కోట్లు బాకీలున్న పెద్ద వాళ్ళ మీద చూపించరు....."

"ఆ గొడవలు మనకెందుకురా. మన బాకీ మనం తీర్చేసి మన కాయితం తెచ్చేసుకుందాం"

"నువ్వు దాచిపెట్టిన ముల్లె వుంటే అలాగే తీరుద్దాం....." అనింకేదో అనబోయినవాడల్లా ముసలాయన మొఖం చూసి తగ్గి అన్నాడు "నేనకూడదుగాని అయ్యా. ఇవాళో రేపో అనేట్టన్నావు. నీకు ఈ బాకీలు జంఝాటాలూ ఎందుకు చెప్పు. హాయిగా క్రిష్ణా రామా అనుకుంటూ పడుకో"

మరో మాటకి అవకాశమివ్వకుండా వెళ్ళిపోయాడు పెద్ద కొడుకు.

శివరామయ్య అవాక్కై పిచ్చి చూపులు చూస్తూండిపోయారు.

మరి కాస్సేపటికి చిన్న కొడుకొచ్చాడు. పిలిచి మంచం మీద కూర్చోమన్నారు.

"ఏంటో త్వరగా చెప్పు" అన్నాడతడు విసుగ్గా.

"బ్యాంకోళ్లొచ్చార్రా. ఎప్పుడో నేను చేసిన బాకీ కట్టమని పీకల మీద కూర్చున్నారు. అది కాస్తా తీర్సెయ్యండ్రా అబ్బాయ్"

"అప్పులు తీర్చేలేక రైతులు ఆత్మహత్యలు చేసుకుంటుంటే వీళ్ళు అప్పుకట్టమని వస్తారా. వాళ్ళకి బుద్ధి లేకపోతే నీ బుద్ధేమైపోయింది. ఇప్పుడు తీర్చడానికి నీకాడ ఏమీ లేదని చెప్పకపోయావా"

"అదేం మాటరా. చేతికందొచ్చిన కొడుకులుండగా అలా ఎలా చెప్పేదిరా!"

"అందుకే మన బతుకులిలా తగలబడుతున్నాయి! కాసిని అప్పులకే గుండె చెదిరి రైతులు పురుగు మందులు మింగేస్తున్నారు. వందల కోట్లు ఎగ్గొట్టిన పెద్ద పెద్దోళ్ళు మేడల్లో మిద్దెల్లో కులుకుతున్నారు!"

"వాళ్ళ గొడవ మనకెందుకురా. ఎవరో ఏదో వెధవ పని చేశారని మనమూ చేస్తామా. రైతు లోకానికి తిండిపెట్టేవాడే కాని ఒకరి రుణం వుంచుకునే వాడు కాదురా. తల తాకట్టు పెట్టి అయినా అప్పు తీర్చాలని చూస్తాడు కాని ఒకరి ఉసురు పోసుకోడు"

"ఈ సత్తె కాలపు కబుర్లే మనల్నీ గతికి తీసుకొచ్చాయి. రేపేం జరుగుద్దో వాళ్ళేం చేస్తారో మేం చూసుకుంటాంలే గాని నువ్వు నిశ్చింతగా పడుకో"

"గుండెల మీద కుంపట్లా అప్పు వుంటే...."

"మాకు లేని దిగులు నీకెందుకు చెప్పు?"

"అది కాదురా చిన్నోడా...."

"ఊరికే నన్ను విసిగించకు. నా దగ్గర డబ్బు లేదు. నేను కట్టలేను. నీ పెద్ద కొడుకు కడతాడేమో కనుక్కో"

"వాడసలు వినటమే లేదురా!"

"మరింకేం. నోర్మూసుకొని తొంగో" పై పంచె దులిపి వెళ్ళిపోయాడు.

వెర్రిగా చూస్తూండిపోయారు శివరామయ్య.

'కాలూ చెయ్యీ బాగున్నప్పుడే ఎలా వోలా బాకీ తీర్చేసుండాల్సింది" అని పదే పదే బాధ పడ్డారు.

కన్ను తెరిచినా మూసినా ప్రోనోటు మీది ఎర్రబిళ్ళ మీద వేసిన వేలి ముద్రే కన్పి స్తోంది!

రాత్రి భోజనాలప్పుడు మళ్ళీ ఆ వూసెత్తారాయన.

"అన్ని గొడవలూ నీకే కావాలంటేవేంటి ముసలాయనా. ఆస్తులు కొడుకులకి పంచిచ్చావు కదా. అప్పులూ వాళ్ళే చూసుకుంటార్లే" అంది పెద్ద కోడలు.

"అలాగంటావేంటమ్మా. ఒకరి రుణాన పడి పొమ్మంటావా"

"పోయేది సర్కారోడి సొమ్మే కదా" అంది చిన్న కోడలు.

"ఎవరైనా ఒకటే. ఫలానా శివరామయ్య బాకీ ఎగ్గొట్టాడు అన్న మాట నేను పళ్లేను" తెగేసి చేప్పేరు.

"నువ్వే కాదు మేవూ మొండి వాళ్ళమే. కట్టడానికి నా దగ్గర డబ్బు లేదు. చిన్న కొడుక్కి పెద్ద మూట ఇచ్చావు కదా. వాడ్ని కట్టమను" అన్నాడు పెద్ద కొడుకు.

"సగం ఆస్తి పెద్ద కొడుక్కోసమే కరిగించేశావు కదా అన్నయ్యనే కట్టమను. నా దగ్గర ఈడ్చి తన్నినా పైసా లేదు" అన్నాడు చిన్న కొడుకు.

నిస్సహాయంగా చూస్తుండి పోయారు శివరామయ్య.

ఆ రాత్రి నిద్రపట్టలేదాయనకి.

మర్నాడు మాటా పలుకూ లేకుండా మౌనంగా ఉండిపోయారాయన. కోడళ్ళు పిలిచినా పలకలేదు. మనవలు మంచమెక్కి అల్లరి చేసినా పట్టించుకోలేదు.

ఒంట్లో ఎలా వుందంటూ కంగారు పడ్డారంతా. బాగానే వుందని జవాబిచ్చార్తప్ప కాఫీ తాగలేదు. ఇడ్లీలు తినలేదు. ఆఖరికి చుట్ట కూడా కాల్చలేదు.

ముసలాయన మంకుపట్టు పట్టిన సంగతి గ్రహించారంతా.

పెద్ద కొడుకు ధుమ ధుమ లాడాడు. చిన్న కొడుకు నచ్చ చెప్పడానికి శతాథా యత్నించాడు. కానాయన పంతంలో మార్పులేదు.

"సత్యకాలపు మనిషాయన. ఆయన్నీ వయస్సులో బాధపెట్టం బావో లేదు. మీరే ఏదో దారి చూడండి" అంది పెద్దకోడలు.

చిన్న కొడుకు బలపరిచాడు.

"బ్యాంకుకు వెళ్ళి బాకీ ఎంతో కనుక్కోరా. వడ్డీ ఏమైనా తగ్గుతాదేమో చూడు. ఏ ధాన్యం కమీషనర్ దగ్గరో డబ్బు తీసుకొని తీర్చేద్దాం. మనకింత చేసిన ముసలాయన రుణం ఈ రకంగా తీర్చుకుందాం" అన్నాడు పెద్ద కొడుకు.

తలాడించాడు తమ్ముడు.

ఇద్దరూ తండ్రి దగ్గరికెళ్ళి "నీ బాకీ తీర్చేస్తున్నాంలే ఇంక లేచి కాఫీ తాగు" అన్నారు.

శివరామయ్య కళ్ళు అశ్రుపూరితాలయ్యాయి.

"తల్లి భూదేవి రుణం తప్ప అన్ని రుణాలూ తీర్చి వెళ్ళిపోతాన్రా. అప్పుడే దేవుడి ప్రశ్నకి సమాధానం చెప్పగలను" అన్నారాయన.

"సరేలే" అని పైకి అని, "చాదస్తపు మనిషి" అని లోపలనుకున్నారు.

మరుసటి రోజునే బాకీ చెల్లించి ప్రోనోటు తెచ్చిచ్చాడు చిన్నకొడుకు. నోటుని చూసి శివరామయ్య పరమానందపడిపోయారు. కన్నీళ్ళు జలజల రాలిపోయాయి. వేలి ముద్ర వంక పదే పదే చూసుకుని మురిసి పోయారు.

ఇన్నాళ్ళూ తనని కట్టిపడేసిన కనిపించని బంధనాలన్నీ ఫట్ ఫట్‌మని తెగిపోయినట్టూ అంతులేని స్వేచ్ఛ లభించినట్టూ పొంగిపోయారు.

నోటుని గుండెల మీద పెట్టుకొని నిశ్చింతగా పడుకున్నారు శివరామయ్య.

గాలి వేగంగా వీచింది.

ఆయన చేతిలోంచి ప్రోనోటు ఎగిరిపోయింది.

ఆయనలోని చిలకా ఎగిరిపోయింది !

(వార్త ఆదివారం 21.6.1998)